

Apoteket var klædt godt på til at hjælpe borger med anafylaktisk chok

Det sker stort set aldrig. Men det sker. På Skejby Apotek fik en borger et anafylaktisk chok efter en influenzavaccination. Personalet handlede hurtigt og fulgte de givne instruktioner, og både kunden og personalet kom godt igennem chokket.

Af: Kim Andreassen, freelancejournalist

Et anafylaktisk chok er en ekstrem allergisk reaktion, som i værste fald kan være livstruende. Chokket kan opstå, når man bliver vaccineret, men det sker yderst sjældent. Ud af en million vaccinationer forekommer der anafylaktiske chok i maksimalt 10 tilfælde.

Men det kan ske, og det gjorde det i starten af oktober på Aarhus Trøjborg Apoteks filial i Skejby i udkanten af Aarhus. Her kommer en ældre, men frisk og rask kvinde ind og skal vaccineres mod både influenza og en pneumokok hos farmakonom Elisabet Østergaard.

“Jeg giver hende vaccinationerne og følger hende hen, hvor hun skal sidde og vente et kvarter efter vaccinationen. Men da hun sætter sig, kan jeg se, at hun er ved at synke sammen. Hun er hævet op og rød i ansigtet. Så siger hun, at

hun har det så dårligt”, fortæller Elisabet Østergaard.

Farmakonomien får hende ned på gulvet og får trukket en stol hen, så hun kan få hendes ben op, som hun har lært, at hun skal. Kvinden siger, at hun har svært ved at trække vejret.

Sprøjten i låret

Elisabet Østergaard råber til sin kollega, at hun skal ringe 112. Samtidig løber hun ind og henter den adrenalinsprøjte, som ligger klar, og som hun er blevet instrueret i at bruge i tilfælde af, at der kom et anafylaktisk chok.

“Jeg får sprøjten i låret på hende, og i mellemtiden har min kollega fået fat i 112. Jeg forklarer i telefonen, hvad der er sket, og nogle få minutter efter kommer der både en ambulance og en lægebil”, siger Elisabet Østergaard.

I mellemtiden kan hun mærke på kunden, at adrenalinsprøjten allerede begynder at virke.

“Jeg sætter mig ned ved siden af og taler beroligende til hende. Imens kan jeg se, at hendes ansigtskulør bliver bedre og hævelsen forsvinder. Så overdrager jeg hende til lægen, som tager hende med på hospitalet til observation, og puha, så gik jeg ud i baglokalet og begyndte at ryste,” fortæller farmakonomien.

God forberedelse er afgørende

Det er apotekernes eget vaccinations-selskab, Apovac, som står for de fleste vaccinationer på apotekerne i Danmark. Her fortæller den ansvarlige læge, Annemarie Bay-Andersen, at det er afgøren-

de, at personalet er godt forberedte, hvis en kunde skulle få et anafylaktisk chok efter en vaccination.

“Først og fremmest selvfølgelig for kundens skyld, for det kan være alvorligt, hvis et anafylaktisk chok ikke håndteres rigtigt. Men også for personalet egen skyld, for det kan være en rystende oplevelse”, siger Annemarie Bay-Andersen.

Anafylaktisk chok

Et anafylaktisk chok er en ekstrem allergisk reaktion på for eksempel medicin eller fødevarer, som man er allergisk overfor. Det kan i værste fald være livstruende.

Hvert år er der samlet set ca. 150 tilfælde af anafylaktisk chok i Danmark.

Apoteker, der vaccinerer, har præcise retningslinjer for, hvad personalet skal gøre i tilfælde af et anafylaktisk chok. Personalet gennemgår kurser i symptomerne og øver sig i at håndtere et chok – for eksempel hvordan man giver adrenalinsprøjten, og at man altid skal ringe 112 med det samme.

KLÆDT PÅ Det var en voldsom oplevelse for Elisabet Østergaard, da en borger fik et anafylaktisk chok efter en vaccination. Men farmakonomen fulgte instrukserne, og et par dage efter kom kunden ind på apoteket og fortalte, at hun havde det godt.

Vi var godt forberedt

Hun understreger vigtigheden af, at apotekerne jævnlige træner, hvad tegnene på et chok er, og hvad man konkret skal gøre.

“Adrenalinprøjtjen (EpiPen, red.) findes i flere typer, som skal åbnes og aktiveres på forskellige måder. Derfor skal man have en pen liggende, som man kan træne med, så man ikke skal stå og fumle med den, hvis der kommer et tilfælde”, forklarer Annemarie Bay-Andersen.

Hele vejen følte Elisabet Østergaard, at hun var klar over, hvad hun skulle gøre, da et anafylaktisk chok pludselig blev virkelighed for hende.

“Vi var godt forberedt. Alle, som vaccinerer, har været på kursus, hvor vi har øvet situationen. Vi har set instruktionsfilm, og vi har talt om det internt på apoteket, så også mine kolleger, som ikke vaccinerer, ved, hvordan de skal forholde sig”, siger hun.

Annemarie Bay-Andersen fortæller, at der over alle vaccinationspladser hænges en beskrivelse på symptomer, så man kan genkende en anafylaktisk reaktion.

“Der står også udførligt, hvad man konkret skal gøre – for eksempel råbe, at det er et anafylaktisk chok, så en kollega ved, at der skal ringes 112 med det samme”.

Vi havde handlet rigtigt

Et par dage efter kom kunden ind på apoteket og fortalte, at hun havde det godt, og det var dejligt for Elisabet Østergaard og hendes kollega at se, at kunden var frisk igen.

Da hun sætter sig, kan jeg se, at hun er ved at synke sammen. Hun er hævet op og rød i ansigtet. Så siger hun, at hun har det så dårligt

Elisabet Østergaard,
farmakonome, Skejby Apotek

“Det bekræftede os i, at vi havde handlet rigtigt. Vi har talt det igennem, og mine kolleger har været interesseret i at høre om det. Vi har ikke ændret noget, for alt gik jo præcis, som det skulle,” siger Elisabet Østergaard og tilføjer, at hun også fremover har helt styr på, hvor adrenalinprøjtjen ligger, når hun vaccinerer. Og så understreger det for hende vigtigheden af at bede kunderne om at blive og vente et kvarter efter, at de er

vaccineret.

Annemarie Bay-Andersen oplyser, at Apovac i år har haft tre tilfælde af anafylaktisk chok. Alle tilfælde bliver indberettet til sundhedsmyndighederne som en UTH (utilsigtet hændelse) og en bivirkning. Hos lægemiddelvirksomheden Practio, som nogle apoteker samarbejder med om vaccinationer, har de i skrivende stund ikke haft kunder med chok. ●